

פנייה על פי חוק לימוד חובה, התש"ט - 1949

כממונה על מימוש חוק לימוד חובה ברשות המקומית הננו פונה לכב' כדלקמן:

1. מערכת החינוך עיוולה ומעוולת כנגד משפחות וכנגד ילדיהם בעוולות נקודתיות ובעוולות מתמשכות אשר אף אחת מהן לא טופלה כדין והכל בהתבסס על חוק ערכאי שמחייב לכאורה לימוד בבתי הספר. בגין אף אחת מהעוולות שעיוולה המערכת, לא ננקטו הליכים כנגד המעוולים, ומאידך, סימני העוולות ורישומן הותירו חותם עמוק על בבריאותם הנפשית של ילדים רבים.

(מצ"ב פירוט העוולות כנגד כל ילדי המשפחה מסומן 1)

2. מאז פרוץ משבר הקורונה, נוסף על העוולות מהעבר, יחס משפיל ופוגעני, הנובע מהבדלים אידאולוגיים בין משפחות רבות לבין הנראטיב העירוני והממסדי, הבדלים אשר בעטיים נדרשת המערכת למצוא לילדים רבים מוסד חינוכי מתאים ההולם את גישתם וכן לממן להם הסעות לשם ובחזרה.

3. השקפתם האישית של רבים המבוססת על זכותם המעוגנת בסעיף 4 **לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962** להיות הגורמים המחליטים הבלעדיים לגבי הפרוצדורות הרפואיות של ילדיהם, עולה על כל השקפה דתית או אמונית ומוגנת על פי חוק לא פחות מאמונה בדת כזו או אחרת, ומשכך זכאית כמוה לפחות להגנות הקבועות בדיון.

4. במצב עניינים שכזה, חובתה של העירייה נגזרת מהכרעות ביהמ"ש העליון **בעעמ 4716/17 שאדי ח'לול, ארם ח'לול, ארם - עמותה נ' המועצה המקומית גוש חלב, משרד החינוך** שם נקבע בהיי לישנא:

"נוכח חשיבותה לפרט, ולקהילה כולה, הוכרה הזכות לחינוך "זכות בסיסית של האדם עוד משחר ימיה של המדינה" (בג"ץ 5373/08 אבו לבדה נ' שרת החינוך, פסקה 24 לחוות דעתה של השופטת פרוקצ'יה (6.2.2011) (להלן: עניין אבו לבדה)). לזכות זו רבדים שונים: לצד הרובד ה"שליילי" – הכרה באוטונומיה של הילד והוריו לבחור בחינוך התואם את ערכיהם והשקפת עולמם – קיים ממד "חיובי", המטיל על המדינה חובה לספק לאזרחיה חינוך שיאפשר להם לפתח ולעצב את אישיותם, כישוריהם ותפיסתם הערכית, ולהשתלב בהצלחה בחברה הישראלית (למתח בין שני ממדים אלה ראו בג"ץ 4805/07 המרכז לפלורליזם יהודי – התנועה ליהדות מתקדמת בישראל נ' משרד החינוך, פסקאות 53-56 (27.7.2008), חוק מוסדות חינוך תרבותיים ייחודיים, התשס"ח-2008, ובג"ץ 3752/10 רובינשטיין נ' הכנסת (17.9.2014) (להלן: עניין תוכנית הליבה)). למעשה, נוכח חשיבותו יוצאת הדופן של החינוך, הזכות לקבל אותו מטילה חובה לא רק על המדינה אלא גם על נושא הזכות עצמו – כפי שמלמדת הוראת סעיף 2(א) לחוק לימוד חובה, התש"ט-1949, לפיה "לימוד חובה יקיף כל ילד וכל נער" (עניין אבו לבדה, פסקה 27; עניין תוכנית הליבה, פסקה 2 לחוות דעתה של המשנה לנשיא נאור, פסקאות 18-19 לחוות דעתו של השופט עמית, ופסקה 7 לחוות דעתו).

מלבד אספקטים אלה, הזכות לחינוך מכילה הכרה בזכויות קבוצתיות של קהילות מיעוט לחינוך התואם את תרבותן הייחודית (בג"ץ 1067/08 עמותת "נוער כהלכה" נ' משרד החינוך, פ"ד סג(2) 398, 18-20 (2009) (להלן: עניין נוער כהלכה)); עניין תוכנית הליבה, פסקאות 62 ו-64 לחוות דעתה של השופטת ע' ארבל (במיעוט לעניין התוצאה)) – ושוללת, יחד עם הזכות לשוויון, הפליה בחינוך ובגישות אליו (שם, עמודים 24-28; אבו לבדה, פסקאות 44-44; ראו גם עניין בוצר, וסימן ז לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות,

התשנ"ח-1998. לסיווגים נוספים של אגד הזכויות החוסה תחת מטריית הזכות לחינוך ראו עניין תוכנית הליבה, פסקה 9 לחוות דעתי; לטם פרי-חזן "הזכות לחינוך: קווים לדמותה בעידן של מהפכה חוקתית" משפט ועסקים טז 151 (2013) (להלן: פרי-חזן)). בהתייחסו למרכיב הנגישות הפיזית לבתי הספר, הבהיר בית משפט זה כי לשם מימוש הזכות לקבל חינוך "אין די בהצהרה כי מוסדות חינוך קיימים. צריך להבטיח כי אלה יהיו נגישים לתלמידים המבקשים ללמוד בהם" (בג"ץ 5108/04 אבו גודה נ' שרת החינוך, פ"ד נט(2) 241, 244-245 (2004) (להלן: עניין אבו גודה)).

עם השנים, הוכר מעמדם החוקתי של חלק מרכיבי הזכות לחינוך. בעקבות הסנונית הראשונה, הזכות לשוויון בחינוך (אבו לבדה, פסקה 33; עניין תוכנית הליבה, פסקאות 6 ו-23 לחוות דעתי, עניין נוער כהלכה, פסקה 2 לחוות דעתו של השופט מלצר), נקבע כי זכות ההורים לחנך את ילדיהם בהתאם להשקפת עולמם, והזכות הקרובה לחינוך מגזרי – קרי, זכותם "של מגזרים שונים לחנך את ילדיהם ברוח צביונם התרבותי הייחודי, אמונתם הדתית ושיוכם הקהילתי" – עשויות לשאת אופי חוקתי (בג"ץ 282/14 עמותת חיואר לחינוך אלטרנטיבי נ' שר החינוך, פסקה 23 (7.8.2014))

וכן בהמשך:

"משמע – רישומו ושיבוצו של תלמיד במוסד חינוך מבוססים על שני פרמטרים: פרמטר גיאוגרפי, הבוחן את קרבת המוסד למקום המגורים, ופרמטר מהותי שעניינו השתייכות לזרם חינוכי ממלכתי התואם את השקפת העולם של התלמיד והוריו. כאשר רשות החינוך המקומית אינה מעמידה לרשות תושביה מוסד חינוכי העומד בפרמטר המהותי, זכאים הללו להירשם במוסד ממלכתי מרוחק יותר – בהתאם למיפוי הבין יישובי – ולממש בו את זכותם וחובתם לקבל חינוך.

ודוק, לא זו בלבד שתלמיד שאין בקרבתו מוסד חינוכי "מתאים" זכאי ללמוד במוסד ממלכתי דומה מחוץ לתחומי רשות החינוך המקומית שבה הוא מתגורר, אלא שהאחרונה אף נדרשת לשאת בעלויות קליטתו במוסד המרוחק –

"רשות חינוך מקומית, אשר לא קיים בתחומה מוסד חינוך מתאים בעבור ילד או נער המתגורר בתחומה והוא זכאי לחינוך חינוך [...] השולחת, בהתאם להוראות סעיף זה, את הילד או הנער למוסד חינוך מתאים הנמצא בתחום שיפוטה של רשות חינוך מקומית אחרת (בסעיף זה – הרשות הקולטת), תשלם את סכום ההשתתפות כאמור בסעיף קטן (ב) (בסעיף זה – סכום ההשתתפות) בשל אותו ילד או נער" (סעיף 7א(א)(1) לחוק חינוך חובה).

תקנה 1)2 לתקנות לימוד חובה שופכת אור על הוראה זו, וקובעת כי "מוסד חינוך מתאים לצורך סעיף 7א לחוק" יהיה אחד מאלה –

"(א) גן ילדים ובית ספר יסודי – בחינוך הממלכתי או הממלכתי דתי, שניתנה לגביו הודעה של ההורה הרושם לפי סעיף 24 לחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953;

(א1) חטיבת ביניים;

(ב) חטיבה עליונה;

(ג) מוסד חינוכי לכיתות א' עד ח', השייך לתאגיד מרכז מעיין החינוך התורני בארץ ישראל;

(ד) מוסד חינוכי לכיתות א' עד ח', השייך לתאגיד מרכז החינוך העצמאי;

(ה) מוסד חינוך אחר שהרשות השולחת אישרה כמוסד חינוך מתאים, ובלבד

שהוא מוסד חינוך שחל עליו סעיף 7א לחוק".

מאחר והמוסד המתאים בתחומי הרשות הקולטת הוא, למעשה, המוסד שאינו קיים ברשות השולחת, הגדרות אלה מלמדות כי לזרם החינוכי אליו משתייכים מוסדות החינוך חשיבות רבה: מוסד חינוך ממלכתי

הפועל בתחומי רשות חינוך מקומית אינו מתאים לילדים שהוריהם מעוניינים להעניק להם חינוך ממלכתי-דתי; מוסד חינוך ממלכתי אינו מתאים לתלמידים שחשקה נפשם בתורת תאגידי החינוך החרדי; וגם במרחב ההומוגני-לכאורה של החינוך החרדי, מתברר כי תהום פעורה בין שני התאגידים המוזכרים בתקנות, וכי מוסד המשתייך למרכז החינוך העצמאי (כיתות א-ח) אינו מתאים, בהכרח, לאלה המבקשים לקנות ד(ע)ת במוסדות מרכז מעיין החינוך התורני, ולהפך. הנה כי כן, בהעדר מוסד חינוכי המשתייך לזרם התואם את השקפת עולמם של התלמיד והוריו, תידרש רשות החינוך המקומית שבה הוא מתגורר לשלם את סכום ההשתתפות עבור קליטתו במוסד מתאים השוכן מחוץ לגבולותיה.

גישה זו של מחוקק המשנה עולה בקנה אחד עם מעמדה המושרש של הזכות לחינוך מגזרי במשפט הישראלי, כפי שהוא מתבטא, בין היתר, בריבוי זרמי החינוך הרשמי – ממלכתי, ממלכתי-דתי וממלכתי משלב (ראו סעיף ההגדרות בחוק חינוך ממלכתי), ובשליטה המסוימת שניתנת לזרמים אלה על קביעת תוכניות הלימוד שלהם (פרי-חזן, עמוד 213). טעמים דומים הובילו לעיגון מעמד החינוך המוכר שאינו רשמי, ולהחלת "אמות מידה שוות" בנוגע לתקציב תאגידי החינוך החרדי העיקריים המשתייכים לחינוך זה (סעיפים 1 ו-4 לחוק לימוד חובה; סעיף 11 לחוק חינוך ממלכתי; סעיף 3א(י) לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985) – כמו גם ליצירת סטטוס מיוחד עבור מוסדות חינוך המשרתים "קבוצה תרבותית ייחודית" (חוק מוסדות חינוך תרבותיים ייחודיים, אשר עמד במוקד הדיון בעניין תוכנית הליבה). ולבסוף:

"כפי שהובהר לעיל, הזכות לנגישות פיזית לבית הספר מהווה מרכיב חשוב של הזכות לקבל חינוך, והיא נובעת גם מן הזכות לשוויון. לצידה, ניצבות הזכות לאוטונומיה בחינוך והזכות לחינוך מגזרי, המלמדות כי לתלמיד והוריו זכות לבחור את הזרם החינוכי התואם את השקפת עולמם, בהתאם לחוק. אשר על כן, במצבים שבהם הלימודים במוסד מרוחק אינם נובעים מהעדפה אישית אלא מאילוץ – בין אם מדובר בהגדלת אזורי הרישום, ובין אם בהעדר "מוסד חינוך מתאים" בתחום השיפוט של רשות החינוך המקומית – על האחרונה להבטיח את נגישותו של אותו מוסד. ניתן לקבוע, אפוא, כי חובת רשות החינוך המקומית לקיים "מוסדות חינוך רשמיים למתן חינוך חובה חנם לילדים ולנערים הגרים בתחום שיפוטה" (סעיף 7(ב) לחוק לימוד חובה), כוללת בתוכה גם את מרכיב הנגישות. ודוק – הרשות נושאת אחריות חובה זו "במשותף" עם המדינה, אך מן ההסדרים שבסעיף 7א(א)(1) לחוק חינוך חובה (בנוגע לסכום ההשתתפות) ובתקנה א(א)(3) לתקנות הרישום, עולה כי המחוקק בחר להטיל עליה את האחריות לתלמידים שלא נמצא עבורם מוסד חינוכי מתאים בתוך תחום שיפוטה."

5. על מנת שכבי' יוכל למצוא את המוסד המתאים עבור ילדי המשפחות שמעוניינות בכך, להלן האידאולוגיה אשר על פי עקרונותיה הינכם מתבקשים לאתר את המוסד המתאים:

א. המוסד ינוהל בכבוד לכל תלמיד ותלמיד ללא כפייה, הדרה, הסתה ושיסוי.

ב. המוסד לא ינהל ולא ינקוט בשום פרוצדורה רפואית כנגד תלמידיו. את השירות הרפואי הם יקבלו אך ורק בקופות החולים.

ג. לא תהיה במוסד כל אפליה על בסיס סטטוס רפואי.

ד. לא תהיה כפיית מסיכות בכל שעות הלימודים, בכתה ובהפסקות.

6. לכשהעירייה תודיע להורים על מיקומו של המוסד החינוכי הנ"ל ועל הסדרי ההסעות אליו, תוך אבטחת ביטחונם של הילדים, תתבצע אליו הרשמה ללא דיחוי.

בכבוד ובברכה